

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/139453,Dodatek-Historyczny-IPN-opublikowany-1-marca-2021-r-w-Narodowy-Dzien-Pamieci-Zol.html>
18.04.2026, 20:02

Dodatek Historyczny IPN opublikowany 1 marca 2021 r. w Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych

01.03.2021

1 marca 2021 r. ukazał się Dodatek Historyczny w dziennikach „Nowiny” i „Super Nowości” oraz Gazecie Rzeszowa i Okolic przygotowany przez historyków Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie.

W dodatku:

- dr Mirosław Surdej - *IV Zarząd Główny Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość - fenomen i symbol antykomunistycznego oporu*
- dr Paweł Fornal - *Zrzeszenie WiN w powiatach Sanok i Lesko w latach 1945-1948*
- dr Wojciech Hanus - *Samodzielny Obwód WiN pod dowództwem por. Stefana Kobosa „Wrzosa”. Powstanie, struktury i działalność na pograniczu powiatów tomaszowskiego i lubaczowskiego*

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

1 marca 2021 - Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Rzeszowie

Dodatek historyczny
Instytutu Pamięci Narodowej
Oddział w Rzeszowie

Szanowni Państwo!

Mija 70 lat od bestialskiego zabójstwa członków IV Zarządu Głównego Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość na czele z płk. Łukaszem Cieplńskim. Zabójstwa dokonano 1 marca 1951 r. w mokatowskim więzieniu na mocy wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z 14 października 1950 r. W ten sposób uzurpatorska władza komunistyczna pozbawiała naród polski najbardziej zacnych patriotów. Mamy obowiązek przypominania o ich czynach i poświęceniu dla wolności Polski. Tym bardziej, że do dziś nie udało się odnaleźć i zidentyfikować ich doczesnych szczątków. Proponujemy Państwu lekturę trzech artykułów historyków rzeszowskiego Oddziału IPN, poświęconych dziejom Zrzeszenia Wolności i Niezawisłości.

dr Dariusz Iwaneczko
Dyrektor Oddziału IPN w Rzeszowie

IV Zarząd Główny Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość - fenomen i symbol antykomunistycznego oporu.

dr Mirosław Surdej

70. lat temu, 1 marca 1951 r., w więzieniu mokatowskim w Warszawie zamordowano ostatniego prezesa IV Zarządu Głównego Zrzeszenia WIN - ppłk. Łukasza Cieplńskiego. Wraz z nim zabito sześciu jego podkomendnych: mjr. Adama Łazarowicza, mjr. Mieczysława Kawalka, kpt. Franciszka Błażeja, kpt. Józefa Rzeplę, por. Karola Chmiela i por. Józefa Batorego. Wszyscy oni wchodzili w skład IV Zarządu WIN.

Dlaczego właśnie ci ludzie stali się symbolem antykomunistycznego oporu w Polsce lat czterdziestych i pięćdziesiątych? Aby udzielić odpowiedzi na to pytanie należy wpleść spojrzeć na ich życiorysy. Płk Łukasz Cieplński - prezes IV Zarządu WIN, był inspektorem AK na Rzeszowszczyźnie, 20 stycznia 1950 r., gdy był uwięziony w cel śmiertelny na Mokotowie napisał gryps adresowany do syna Andrzeja - wówczas jeszcze niemowlaka. Czytamy w nim: *Pamiętaj, że o wartości człowieka stanowią w pierwszym rzędzie jego charakter. Musisz go szkolić drogą różnorodnych wyrzeczeń. Silna wola, pracowitość, odwaga, inicjatywa, prawdomówność, godność osobista, narodowa i ludzka - oto elementy, na które zwrócić musisz szczególną uwagę. Bez silnego charakteru nie osiągniesz żadnego celu. Wpółowie drogi polamięć cieprzeżwoności". Gryps ten zawierał wskazówki od*

ojca dla syna, ale jest sprawą oczywistą, że Cieplński mówił w nim o sobie - o wartościach, w oparciu o które zbudował własną tożsamość. Wartości te wyrosły z przepelnionego patriotyzmem domu rodzinnego. Ukształtowały go również Korpus Kadetów w Rawiczu (1929-1934) i Szkoła Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej-Komorowie (1934-1936). W trakcie nauki szkolnej dał się poznać jako człowiek pracowity, obowiązkowy, sumienny, ale także zdolny do rywalizacji i odnoszenia sukcesów, w nauce i w sporcie. W uznaniu wyników w edukacji wojskowej w 1936 r. jako delegat swojego rocznika został przedstawiony prezydentowi RP Ignacemu Mościckiemu.

Po promocji otrzymał przydział do 62 Pułku Piechoty Wielkopolskiej 15 DP. Pułk stacjonował w koszarach im. gen. Franciszka Ksawerego Rymkiewicza przy ul. Warszawskiej w Bydgoszczy. Dowodził nim ppłk Kazimierz Heilman-Rawicz, żołnierz Legionów oraz Armii Hellera, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej. W 1938 r. ppłk. Cieplński został dowódcą kompanii przedwpancernej 62 pp.

W czasie wojny obronnej, 17 września 1939 r. pod Brochowem w trakcie bitwy nad Bzurą, wykazując się odwagą zniszczył co najmniej sześć niemieckich czołgów, w krytycznej sytuacji zabijając natarcie wroga, umożliwiając tym samym przeprawę oddziałów WP cofających się w kierunku Warszawy. Za ten czyn

Odsłonięcie pomnika płk. Łukasza Cieplńskiego i IV Zarządu Głównego WIN w Rzeszowie 17 listopada 2013 r. Fot. IPN Rzeszów

otrzymał awans do stopnia porucznika i został odznaczony na polu walki przez gen. Tadeusza Kutrzebę Krzyżem Orderu Virtuti Militari. Swoją szlak bojowy Łukasz Cieplński zakończył wraz z kapitulacją Warszawy, uniknął jednak niewoli. Niebawem dotarł do Rzeszowa, gdzie nawiązał swoje pierwsze kontakty konspiracyjne. W grudniu 1939 r., wraz z innymi oficerami, Cieplński przedarł się na Węgry. W poselstwie polskim w Budapeszcie otrzymał przeszkolenie konspiracyjne i polecenie powrotu do kraju i rozpoczęcia pracy w podziemiu.

Walka w konspiracji wymagała żołnierza szczególnych cech - sprytu, przebiegłości, żelaznych nerwów i twardego charakteru. Cieplński, posługujący się pseudonimami „Antek”, „Plug” i „Apk”, odniósł na tym polu znaczny sukces, dowodząc najpierw obwodem, a później Inspektorem Rzeszowskim ZWZ-AK. W uznaniu jego pracy awansowano go do stopnia majora.

W 1944 r. kpt. Cieplński, choć był najmłodszym inspektorem w całym okręgu krakowskim AK, liczył bowiem sobie zaledwie 31 lat, dowodził najsilniej-

szym z inspektoratów. Miał pod swoim dowództwem ok. 20 tys. żołnierzy. Inspektorat AK Rzeszów od 1943 r. wchodził w skład Podokręgu AK Rzeszów, krypt. „Ogniw” i składał się z trzech obwodów: Rzeszów krypt. „Rozbratel”, „20”, Obwód AK Dębica krypt. „Deser” oraz Obwód AK Kołbuszowa krypt. „Kefir”. To właśnie z tych terenów wywodzili się żołnierze, którzy potem zginęli razem z nim na Mokotowie.

Cieplńskiemu, który zwracał ponadprzeciętną uwagę na ostrożność w pracy konspiracyjnej, udało się uniknąć większych start w czasie okupacji niemieckiej. Pod jego kierownictwem Inspektorat osiągnął wiele sukcesów, wśród których wymienić należy skuteczne działania wywiadowcze. Komórki wywiadowcze w inspektoracie rzeszowskim w 1941 r. zdołały zdobyć dowody na planowany atak Niemiec na ZSRR. Od 1943 r. prowadzono obserwację niemieckiego poligonu rakietowego położonego w wysiedlonej wsi Bilzna, pomiędzy Mielkiem a Dębicą, gdzie prowadzono testy z użyciem rakiet balistycznych V-2 oraz pocisków rakietowych V-1. Szczególny nacisk w inspektoracie położono na wywiad polityczny. Podlegli Cieplńskiemu żołnierze AK rozpoznawali działalność administracji okupacyjnej, obserwowali nastroje wśród Niemców, notowali zachowania mniejszości narodowych, postawę zakonspirowanych polskich partii politycznych, a także

Dodatek Historyczny IPN opublikowany 1 marca 2021 r. w Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych

Pliki do pobrania

[Dodatek Historyczny IPN opublikowany 1 marca 2021 r. w Super Nowościach \(pdf, 4.41 MB\)](#)

[Dodatek Historyczny IPN opublikowany 1 marca 2021 r. w Nowinach \(pdf, 4.51 MB\)](#)

[Dodatek Historyczny IPN opublikowany luty/marzec 2021 r. - Gazeta Rzeszowa i okolic \(pdf, 2.08 MB\)](#)